

Kulturni modeli i motivacija frazema

Mateusz-Milan Stanojević

Jelena Parizoska

Marek-Mladen Stanojević

Značenje u kognitivnoj lingvistici

- Stupnjevitost “promjena značenja” u svim jezičnim jedinicama bez obzira na ustaljenost
 - znanja o jeziku i svijetu (razmjerno ista shematična znanja + razmjerno različita detaljna znanja)
 - npr. prozor (u kući, od automobila, u svijet)
- Motiviranost značenja ustaljenih izraza

Kultura u kognitivnoj lingvistici

- Kultura kao sve što nije biološki naslijeđeno (Goodenough 1964)
- Širok pogled na kulturu (ne samo kulturno-specifično!)
- U jeziku nema jasne razdvojnice onog što nije kultura od onog što jest kultura



Cilj rada

- Pokazati koherentnost kulturne motivacije frazema

Istraživanje

- Korpus
 - engleski, hrvatski i poljski frazemi sa sastavnicom ‘eye’ odnosno ‘oko’ (zbog koherencije domene)
- Početni izvor: rječnici frazema
- Tijek istraživanja:
 1. **Grupiranje – izrada modela**
 2. Provjera modela na korpusu
 3. Provjera modela na govornicima

Preliminarni rezultati

- Grupiranje – prema znanjima koja su vezana uz značenje
- Skupine znanja:
 - znanja o fizičkim procesima vezanim uz oko
 - znanja o gledanju (komunikacija, pažnja, shvaćanje, sviđanje, “oči kao ogledalo duše”)

Znanja o fizičkim procesima vezanim uz oko

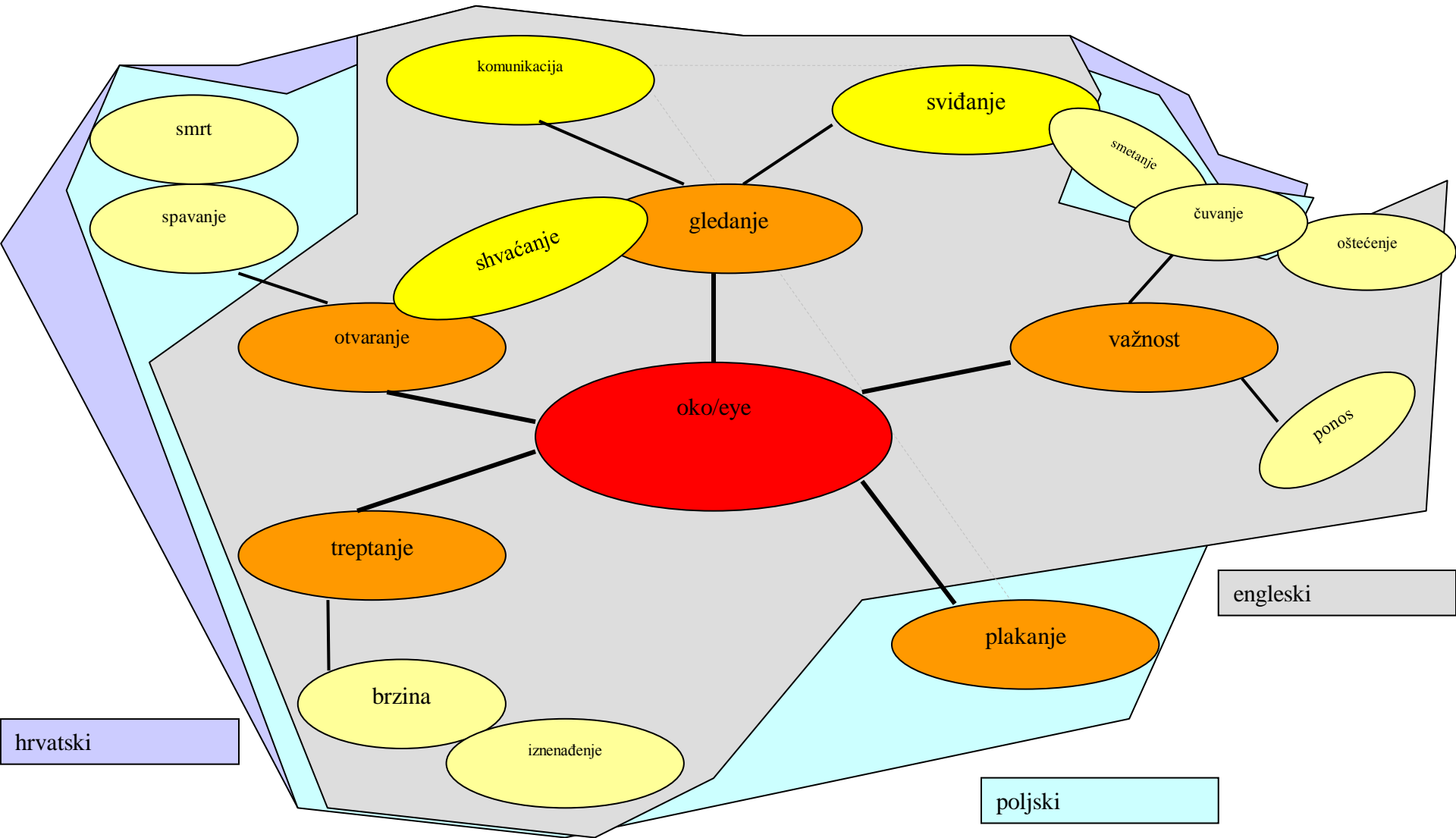
- treptanje oka (= brzina)
 - *in the blink of an eye; dok okom trepneš; w mgnieniu oka*
- treptanje oka (= iznenađenje)
 - *not (even) bat an eyelid, ne trepnuti okom, bez mrugnięcia okiem*
- spavanje
 - *ni oka ne sklopiti, kleją się komuś oczy*

Znanja o fizičkim procesima vezanim uz oko

- strano tijelo u oku nam smeta
 - *trn u oku, być komuś solą w oku*
- plakanje
 - *łza kręci się w oku*



Preliminarni rezultati: kulturni model



Motiviranost frazema: model

1. (shematična) znanja o sudionicima
 - npr. *tko zamazati / mazati oči komu <čime>*
2. znanja o sastavnicama
 - npr. *zatvoriti / zatvarati oči pred čim*
 - OKO ZA PROCES GLEDANJA
 - ako su ti oči zatvorene ne vidiš
 - zatvaranje očiju je voljna radnja
3. dodatna znanja o cjelini (proširenja)
 - npr. *zatvoriti / zatvarati oči pred čim*
 - ne želimo vidjeti/bitati svjesni neugodnih stvari (za koje smo možda odgovorni)



Zaključak

- Koherentnost kulturne motivacije

Nastavak istraživanja

- Usporedba jezika: jezična slika svijeta kao kulturni identitet (na temelju središnjeg znanja)
- Provjera modela na korpusu
- Provjera modela na govornicima
- Primjena na druge domene

Literatura i izvori

- Bartmiński, J. ur. (1999) *Językowy obraz świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej
- Bąba S., Liberek J. (2001) *Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny*, Warszawa
Cambridge International Dictionary of Idioms dostupan na: <http://dictionary.cambridge.org>
- Goodenough, W. H. (1964). 'Cultural Anthropology and Linguistics'[u:] D. Hymes, ur., *Language in Culture and Society*. New York, Evanston and London: Harper & Row, str. 36-39
- Ivir, V. (1987) 'Procedures and strategies for the translation of culture', [u:] *Indian Journal of Applied Linguistics* 13 (2), str. 35-46
- Kövecses, Z. (2002) *Metaphor. A Practical Introduction*. CUP
- Kövecses, Z. (2005) *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. CUP
- Lakoff, D. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things*. University of Chicago Press
- Langacker, R. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar. Volume 1: Theoretical Prerequisites*. Stanford University Press
- Matešić, J. (1982). *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Menac, A., Fink-Arsovski, Ž., Venturin, R. (2003). *Hrvatski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- Müldner-Nieckowski, P. (2003) *Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego*. Wydawnictwo Bertelsmann Media
- Stanojević, M. i Parizoska, J. (2005). *Konvencionalne konceptualne metafore i idiomatičnost* [u:] Granić, J. (ur.) *Semantika prirodnog jezika i metajezik semantike*. Zagreb-Split : Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, str. 701-712
- Žic Fuchs, M. (1991) *Znanje o jeziku i znanje o svijetu*, Zagreb: Filozofski fakultet: Odsjek za opću lingvistiku i orijentalne studije

Hvala na pažnji!

matstanojevic@yahoo.com

jparizo@ffzg.hr

mars794@wp.pl